

अर्धवार्षिक परीक्षा 2015–16

कक्षा – दसवीं

विषय – संस्कृत

समय : 3 घण्टा

पूर्णांक : 100

प्र.1 एक पदेन उत्तर लिखित— (10)

1. ग्राम कः वृक्ष आसीत्?
2. ज्येष्ठः पितृसमः इति कैः उक्तम्?
3. प्रजानाम् अन्तः स्थितं किम्?
4. दयानन्दः कस्मात् बहुविद्यानि शास्त्राणि अशिक्षत?
5. सर्वोत्तम भूषणं किम् आसीत्?

प्र.2 एक वाक्येन उत्तर लिखित— (15)

1. घटोत्कचः कति पुत्रानं विसर्जपितुं कथयति?
2. कः जीवन्नपि मृतः एव?
3. जलं दत्वा माता किम् अपृच्छत?
4. संस्कृत भाषा, कस्य पोषणं करोति?
5. श्रीमाता संस्कृतविषये किं कथयति?

प्र.3 अधोलिखित गद्यांश को पढ़कर उत्तर लिखो— (5)

तिलकः गणितस्य, संस्कृत भाषायाः विधिशास्त्रस्य च प्रकाण्डः पण्डितः आसीत्। सः छात्रः जीवने एव निश्चयम् अकयेत् यत्— अहं शासकीयसेवां न करिष्यामि। आजीवनं भारतस्य स्वतंत्रतायाः कृते सः शिवराजोत्सवस्य, गणेशोत्सवस्य च प्रारम्भस्य अकयेत् सः लोकमान्यः इति उपाधिना विभूषितः

1. तिलकः कस्य प्रकाण्डः पण्डितः आसीत्?
2. सः छात्रजीवने कं निश्चयम् अकरोत्?
3. सः किमर्थं संघर्षम् अकरोत्?
4. जनजागरणाय तिलकः किं किं अकरोत्?
5. तिलकः केन उपधिना विभूषितः?

प्र.4 अधोलिखित प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

(15)

1. बेवरमहोदयेन संस्कृत विषय किमुक्तम्? लिखत ।
2. कथं न अध्ययनम् अभ्यस्येत्?
3. अन्नं कथं न आदचीन्?
4. एच.एच. विल्सन महोदयः संस्कृतविषये किम् उक्तवान्?
5. रक्षकारः किमर्थं गुर्जरदेशं गतवान्?

प्र.5 प्रदत्तशब्दै रिक्त स्थानानि पूरयत—

(5)

नादेश, नातिसमय, पाषेअपि, विष्णुयात्, गंगा ।

1. नपापी स्यात् ।
2. न नक्तंचरेत् ।
3.जध्यात् ।
4. नदण्डमुद्यच्छेत् ।
5. न गुद्या ।

प्र.6 यथा योग्य भोजयत— (कस्य कः कथं नाश अस्ति) (5)

“अ”

“ब”

1. संस्कृतम् अवश्यमेव शिक्षणीयम्	—	मैक्सयूलरः ।
2. संस्कृतमेव राष्ट्र भाषा भक्तिव्या	—	बदरूद्दीनतश्यचः ।
3. मातृ भाषाया सह संस्कृत शिक्षणीयम्	—	डॉ. सम्पूर्णानन्दः ।
4. संस्कृतभाषाम्यः गंगानदी इव	—	महात्मागान्धिः ।
5. संस्कृत विश्वस्य गहतया भाषा अस्ति	—	विवेकानन्दः ।

प्र.7 अधोलिखित पदानां विभक्तिं वचनं च लिखत— (6)

पदम्	मूलपदम्	विभक्ति	वचनम्
1. कूपात्			
2. गंगातीरे			
3. दानौ			
4. मम			
5. तम			
6. ग्रामे			

प्र.8 उदाहरणानुसारं पदानां प्रकृति प्रत्ययं च पृथक्कुरुत— (8)

1. गन्तव्यम्	2. प्रस्थितवान्	3. प्राप्तवान्	4. उक्त्वा
5. सत्कृत्य	6. आग्रत्य	7. यात्वा	8. वदन्दः ।

प्र.9 अधोलिखितशब्दानां पर्यायशब्दान लिखत् (2)

1. मुनिः	2. युवकः
2. प्राप्तवान्	4. उक्त्वा

प्र.10 क्रियापदानां धातुं, लकार, पुरुषं, वचन च लिखत् (5)

1. अवदत् 2. कथयति 3. जानन्ति 4. स्थास्यति 5. भविष्यति।

प्र.11 अपनी पाठ्य पुस्तक के कोई भी दो श्लोक संस्कृत में लिखो। (4)

प्र.12 निम्न में किसी एक पर संस्कृत का निबंध लिखो— (4)

1. परोपकार 2. छात्रः जीवनम्

प्र.13 अधोलिखित पदानां सन्धिविच्छेद कृत्वा सन्धिनाम् लिखत— (5)

1. नोपहलवासा 2. नोदऽमुखः 3. चाति 4. नौच्चैः 5. सिद्धाबुटसेकय्

प्र.14 रेखांकितपदान्याधृत्व प्रश्ननिर्माण कुरुत— (5)

1. रथकारः प्रतिवसीत स्म?
2. मम गृहे उष्ट्राः अस्ति?
3. स दुग्ध गृहीत्वा स्वकुटुम्ब परिपालदाति।
4. सः यूथाद् भ्रष्टोड भवत्।
5. कलमैः अभिकितय?

प्र.15 समास विग्रह कृत्वा समास नाम लिखत् (4)

1. प्रतिवर्षम् 2. दरिदूयोपहतः 3. रथकारः 4. पीवरतनुः 5. प्रसववेदनयाः